

Revideret samlenotat vedr. direktiv om ændring af
direktiv 93/104/EF vedrørende organisering af
arbejdstiden
- Rådsmøde for beskæftigelse og sociale
anliggender den 9. juni 2008

- 1. Ændringsforslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 93/104/EF vedrørende organisering af arbejdstiden**
- Politisk enighed
KOM(2005)246

Revideret notat

1. Resumé

Ovennævnte forslag er fremsat dels som en konsekvens af en revisionsforpligtelse i direktivets artikel 22 om den såkaldte opt out-mulighed, dels som en konsekvens af EF-domstolens to principielle domme om anvendelsen af arbejdstidsdirektivet. Afgørelserne giver anledning til vanskeligheder for en række medlemsstater for så vidt angår arbejdstidstilrettelæggelsen (arbejdstidsopgørelsen) – særligt for læger. På rådsmødet i december 2005 kunne Rådet ikke nå til enighed om forslaget, da spørgsmålet om opt out fortsat delte vandene, hvorefter det østrigske og siden også det finske formandskab forgæves søgte at nå til enighed om at ændre direktivet. Der er ikke fremkommet yderligere forslag siden det finske kompromisforslag fra efteråret 2006, men Kommissionen bad i første halvår 2007 ved en såkaldt præ-åbningsskrivelse medlemsstaterne om at redegøre for deres situation i relation til arbejdstidsdirektivet, og Kommissionen har efterfølgende meldt ud, at man fortsat håber at kunne løse problemerne uden at skulle åbne sager mod en række lande.

Sagen var sat på dagsordenen på rådsmødet den 5. december 2007 som en del af det portugisiske formandskabs forsøg på en samlet løsning i forhold til arbejdstids- og vikardirektivet. Sagen blev taget af dagsordenen, da ikke alle lande kunne støtte en samlet løsning på det foreliggende grundlag.

2. Baggrund

Kommissionen fremlagde i september 2004 et direktivforslag om ændring af direktiv 2003/88/EF vedr. visse aspekter af organiseringen af arbejdstiden (KOM(2004)607). Europa-Parlamentet afgav sin udtalelse den 11. maj 2005. Kommissionen fremlagde på den baggrund et revideret direktivforslag (KOM(2005)246) den 31. maj 2005. Forslaget er blevet drøftet på flere rådsmøder, senest i juni 2006, uden at man har kunnet nå til enighed.

Formålet med forslaget er i høj grad at få løst de problemer i forhold til arbejdstidstilrettelæggelsen i medlemsstaterne, som blev skabt med SIMAP-dommen og forstærket med Jaeger-dommen.

Om SIMAP- og Jaeger-dommene kan det anføres, at førstnævnte dom fastslog, at rådighedsvagter, der tilbringes på arbejdsstedet, skal medregnes til arbejdstiden, hvilket betød, at det i en række brancher, herunder i særdeleshed sundhedssektoren, ville blive meget vanskeligt at opfylde direktivets krav om, at der højst må arbejdes 48 timer om ugen i gennemsnit. Sidstnævnte dom bekræftede dette og knæsatte desuden, at kompenserende hviletid skal afvikles i fuld udstrækning umiddelbart efter arbejdstids ophør.

Ifølge det gældende arbejdstidsdirektiv skulle den såkaldte ”opt out”-bestemmelse i artikel 22 tages op til overvejelse, og også dette afspejles i det fremsatte forslag.

Under det østrigske formandskab blev der gennemført en række uformelle konsultationer med medlemslandene enkeltvis eller i mindre grupper. Selvom formandskabet ikke herved øjnede muligheder for et gennembrud i sagen, fremlagde Østrig et nyt kompromisforslag i maj 2006, som blev behandlet på rådsmødet den 1. juni. På mødet var det igen spørgsmålet om opt out, som blev den store knast. Der var til gengæld i princippet enighed om de andre dele af direktivet (dvs. spørgsmålet om inaktiv rådighedstid og om afvikling af kompenserende hviletid – de problemer, som domstolens praksis har skabt). Endelig tilvejebragtes der på mødet stort set enighed om ikke i denne omgang at forholde sig til den strid om direktivfortolkning, som har været rejst siden Europa-Parlamentets udtalelse – altså om direktivet skal fortolkes som gældende pr. kontrakt eller pr. lønmodtager (jf. nedenfor).

Det finske formandskab fremlagde den 19. oktober 2006 et kompromisforslag, som først og fremmest vedrører et kompromis om adgangen til opt out’en, og som hverken trækker i den ene eller den anden retning med hensyn til fortolkningsspørgsmålet. Selvom dette forslag heller ikke kunne samle tilstrækkelig tilslutning, idet der fortsat ikke kunne opnås enighed om opt out’en, udgør dette forslag udgangspunktet for fortsættelsen af forhandlingerne.

3. Hjemmelsgrundlag

Forslaget har hjemmel i TEF art. 137.

4. Nærhedsprincippet

Direktivforslaget vurderes som værende i overensstemmelse med nærhedsprincippet, da der er tale om et forslag om ændring af et direktiv på baggrund af to domme, der har givet anledning til betydelige problemer i medlemslandene.

5. Formål og indhold

Kommissionens reviderede forslag af 31. maj 2005 indeholder tre hovedelementer, som netop har de problemstillinger, der udspringer af SIMAP- og Jaeger-dommene, for øje. Forslaget indeholder også en bestemmelse om, at den ovenfor nævnte ”opt out” (hvorefter lønmodtagere individuelt kan fraskrive sig loftet på maksimalt 48 timers arbejde om ugen i gennemsnit) ophører efter 3 år, men dog eventuelt vil kunne forlænges af Kommissionen efter ansøgning herom. Endvidere indeholder forslaget en bestemmelse om at forene arbejds- og familieliv og en betragtning om, at direktivets minimumskrav gælder for alle arbejdstagere som defineret i artikel 3, litra a i direktiv 89/391/EF. Endelig er der med Europa-Parlamentets ændringsforslag dukket et nyt element op i forhandlingerne, som vurderes at kunne påføre medlemslandene betydelige forpligtelser. Disse elementer gennemgås nedenfor:

1) Det foreslås, at inaktiv rådighedstid ikke medregnes til arbejdstiden, med mindre andet bestemmes nationalt. Der kan dog ikke afvikles hviletid i den inaktive rådighedstid, som i øvrigt med inddragelse af arbejdsmarkedets parter vil kunne fastsættes ud fra gennemsnitstimetal i de forskellige sektorer. I den forbindelse indføres nye definitioner af rådighedstid og inaktiv rådighedstid og arbejdsplads.

2) Det foreslås, at der gives mulighed for ved lov at udvide referenceperioden for beregning af den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid fra udgangspunktet på fire måneder op til 12 måneder, idet medlemsstaterne dog skal sikre, at arbejdsgiver i så fald opfylder visse betingelser. Hidtil har det kun været muligt at udvide referenceperioden i medfør af kollektiv overenskomst.

3) Det foreslås, at kompenserende hviletid skal afvikles inden for en rimelig frist, der fastsættes nationalt.

4) ”Opt out”-en foreslås som udgangspunkt afskaffet tre år efter implementeringsfristen for et ændringsdirektiv, men en sådan ordning vil kunne forlænges af Kommissionen efter anmodning herom fra en medlemsstat. Den opt out, der kan anvendes i de tre år og eventuelt forlænges, er i øvrigt beskåret, og der kan eksempelvis ikke arbejdes mere end 55 timer i én enkelt uge, hvis andet ikke er aftalt ved kollektiv overenskomst.

5) Det foreslås, at medlemsstaterne skal opfordre arbejdsmarkedets parter til at indgå aftaler, der gør det lettere at forene arbejdsliv og familieliv. I den forbindelse skal medlemsstaterne sikre, at arbejdsgiverne i god tid informerer medarbejderne om ændringer i tilrettelæggelsen af arbejdet, og at arbejdsgiverne overvejer anmodninger fra medarbejderne om ændringer i tilrettelæggelsen af arbejdet.

6) Et af Europa-Parlamentets ændringsforslag er, at direktivets loft over den samlede ugentlige arbejdstid på 48 timer i gennemsnit skal gælde pr. lønmodtager. Kommissionen har i sit reviderede forslag (af 31. maj 2005) søgt at imødekomme forslaget ved at indsætte en betragtning om, at direktivets forskrifter finder anvendelse på alle arbejdstagere.

Det finske formandskab fremlagde den 19. oktober 2006 et kompromisforslag, som hverken trækker i den ene eller den anden retning med hensyn til fortolkningsspørgsmålet, men først og fremmest vedrører et kompromis om adgangen til opt out'en. I forhold til fortolkningsspørgsmålet viderefører det finske forslag den løsning, man fandt på rådsmødet den 1. juni 2006, hvor det overlades til det enkelte medlemsland, hvordan direktivet skal fortolkes. Ligesom det forudgående østrigske forslag (omdelt på rådsmødet den 1. juni 2006), indeholder det finske forslag således ingen betragtningstekst om spørgsmålet. Samtidig løser forslaget på samme vis som tidligere forslag problemet vedr. de to principielle domme fra EF-Domstolen om inaktiv rådighedstid og kompenserende hviletid (SIMAP og Jaeger), jf. pkt. 5.1 og 5.3 ovenfor.

Den grundlæggende idé i udspillet er, at en medlemsstat, som ønsker at anvende adgangen til opt out, samtidig må give afkald på muligheden for at udvide referenceperioden til 12 måneder i henhold til lov. Det fremgår af en ny artikel, hvor der gives mulighed for, at medlemsstater, der anvender opt out, vil kunne operere med en referenceperiode på op til seks måneder i henhold til lov. Da valget mellem opt out og en etårig referenceperiode i henhold til lov tilsyneladende – som forslaget

umiddelbart må læses – skal træffes på det nationale niveau og ikke på fx virksomhedsniveau, er der reelt tale om, at en medlemsstat helt overordnet skal beslutte, om man foretrækker at tillade enten en højere gennemsnitlig ugentlig arbejdstid eller betydelige udsving over et år. Det er ikke muligt at gennemføre begge dele, hvis forslaget vedtages.

Ved anvendelsen af opt out foreslås en såkaldt ”cap”, som begrænser den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid til 60 timer (med en referenceperiode på 3 måneder). Forslaget rummer også visse andre opstramninger vedr. anvendelsen af opt out, som kendes fra tidligere forslag.

Endelig indeholder forslaget en revisions- eller evalueringsbestemmelse, der sigter mod en senere genovervejelse af opt out'en med henblik på gradvist at udfase den.

6. Europa-Parlamentets udtalelser

Forslaget har været igennem første læsning i Europa-Parlamentet, som den 11. maj 2005 vedtog en række ændringsforslag til Kommissionens oprindelige forslag. En del af disse ændringsforslag genfindes i Kommissionens reviderede forslag af 31. maj 2005.

Blandt Europa-Parlamentets næsten 200 ændringsforslag kan fremhæves forslagene om, at adgangen til opt out afskaffes i løbet af 36 måneder, og at loftet over den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid skal ansues i forhold til samtlige en lønmodtagers ansættelsesforhold. Det er eksempler på, at Europa-Parlamentet generelt har lagt mere vægt på arbejdstagerbeskyttelse og mindre vægt på fleksibilitet end det, der var lagt op til i Kommissionens oprindelige forslag.

7. Gældende dansk ret og forslagets konsekvenser herfor

Reglerne om maksimal ugentlig arbejdstid og de definitioner, der er relevante i den forbindelse, findes i lov om gennemførelse af dele af arbejdstidsdirektivet, jf. lovbekendtgørelse nr. 896 af 24. august 2004.

Regler om afvikling af hviletid mv., herunder hvordan rådighedsvagter skal behandles i den forbindelse, findes i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 324 af 23. maj 2002 om hvileperiode og fridøgn mv., som har hjemmel i arbejdsmiljøloven.

De særlige arbejds- og hviletidsregler for fiskere på havgående fiskeskibe er gennemført i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 516 af 21. juni 2002 om fiskeres hviletid mv.

For så vidt angår offshore-området udgøres retsgrundlaget af bekendtgørelse nr. 630 af 1. juli 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelsen af arbejdstiden på havanlæg, som har hjemmel i lov nr. 292 af 10. juni 1981 om visse havanlæg med senere ændringer. Idet man gennem denne bekendtgørelse har gennemført regler, der som minimum svarer til direktivets beskyttelsesniveau, gælder lov om gennemførelse af dele af arbejdstidsdirektivet ikke for dette område, jf. § 1, stk. 4, i lovbekendtgørelse nr. 896 af 24. august 2004.

Med de to nævnte domme skal også de danske regler forstås på en måde, der giver vanskeligheder omkring tilrettelæggelsen af vagter, placeringen af hviletid og bemandingsmæssige forhold i visse brancher.

De nye definitioner og bestemmelserne om forening af arbejds- og familieliv vil skulle indarbejdes i lov om gennemførelse af dele af arbejdstidsdirektivet. En eventuel udvidelse af referenceperioden for beregning af den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid vil kunne gennemføres med hjemmel i § 9, som bemyndiger ministeren til efter forhandlinger med arbejdsmarkedets parter at fastsætte nærmere regler vedrørende udnyttelse af direktivets undtagelsesmuligheder.

Hvis direktivforslaget vedtages, vil der endvidere skulle foretages ændringer i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 324 af 23. maj 2002 om hvileperiode og fridøgn mv.

En vedtagelse af bestemmelse om at der ikke kan afvikles hviletid i inaktiv rådighedstid, vil betyde, at visse gældende danske overenskomster ikke vil kunne opretholdes.

8. Forslagets konsekvenser for statsfinanser, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet

Hvis forslaget vedtages i den foreliggende form, vurderes det ikke at få konsekvenser for fleksibiliteten på arbejdsmarkedet og det samlede arbejdsudbud. Dermed vurderes forslaget heller ikke at have konsekvenser for samfundsøkonomien og de offentlige finanser. Gældende overenskomster vil i så fald kunne opretholdes, og det vil endvidere heller ikke på anden måde være nødvendigt at stramme op i forhold til den regulering, der gælder i dag.

Den fortolkning af direktivet som gældende pr. lønmodtager, som Kommissionen tidligere via betragtningstekst har lagt op til, vil i yderste konsekvens kunne have vidtrækkende konsekvenser for fleksibiliteten på det offentlige såvel som det private arbejdsmarked med mulig negativ indvirkning på serviceniveau og arbejdsudbud og dermed for samfundsøkonomien og de offentlige finanser. Det finske formandskab gav dog udtryk for, at man betragtede fortolkningsspørgsmålet som lukket med den løsning, man fandt på rådsmødet den 1. juni 2006, hvor man blev enige om, at direktivet ikke skal forholde sig til spørgsmålet og dermed overlader det til det enkelte medlemsland, hvordan direktivet skal fortolkes. Ligesom det sidste østrigske forslag (omdelt på rådsmødet den 1. juni 2006), indeholder det finske forslag således ingen betragtningstekst om spørgsmålet, og det har heller ikke efterfølgende været bragt til diskussion.

Hvis der ikke vedtages et ændringsdirektiv, vil domstolens fortolkning af arbejdstidsdirektivet i SIMAP og Jaeger stå fast som gældende ret. Uden at omfanget kan angives præcist, kan det slås fast, at det også vil have samfundsøkonomiske konsekvenser og konsekvenser for de offentlige finanser, f.eks. i forhold til sundhedssektoren, hvis kompenserende hviletid skal afvikles straks, og hvis inaktiv rådighedstid skal medregnes til arbejdstiden. Omfanget af konsekvenserne vil bl.a. afhænge af, om der indføres opt-out i Danmark, hvis ikke direktivet ændres.

9. Høring

Kommissionens reviderede forslag af 31. maj 2005 har ikke været sendt i høring i EU-specialudvalget for arbejdsmarkedet og sociale forhold.

Kommissionens oprindelige forslag fra september 2004 blev sendt i høring i udvalget, hvorfra der indkom følgende høringssvar:

DA finder generelt, at Kommissionens direktivforslag slet ikke i tilstrækkelig grad bidrager til at øge fleksibiliteten på det europæiske arbejdsmarked. DA finder mere konkret, at fastholdelsen af en referenceperiode på som udgangspunkt fire måneder ikke afspejler den europæiske virkelighed. Efter DAs opfattelse burde direktivet i stedet direkte hjemle parternes adgang til at aftale en længere referenceperiode end de foreslåede 12 måneder. DA støtter, at medlemsstaterne får mulighed for ved lov at fastsætte referenceperioden for den maksimale ugentlige arbejdstid til 12 måneder. Herved bliver der mulighed for at ligestille den del af arbejdsmarkedet, hvor reguleringen sker på grundlag af individuelle kontrakter med den overenskomstdækkede del af arbejdsmarkedet. DA anerkender endvidere, at definitionerne af rådighedstid og inaktiv rådighedstid hjælper til at løse problemer for alle virksomheder med overvågningsopgaver, hvor det er nødvendigt at have et beredskab. DA fastholder samtidig, at definitionen af arbejdstid generelt er for bred, hvilket også er årsag til problemerne med rådighedsvagter. Efter DA's opfattelse er det vanskeligt at se den nærmere begrundelse for indførelsen af en 72 timers-grænse ved afholdelse af kompenserende hvileperioder. Man burde i denne forbindelse i højere grad tage udgangspunkt i praksis i de forskellige medlemsstater. DA savner endvidere argumenter i forslaget for at foretage stramninger i adgangen til individuelt at aftale, at 48-timersreglen ikke finder anvendelse. Tværtimod er anvendelsen af denne mulighed for at fravige 48-timers reglen ved individuel aftale i god overensstemmelse med reglerne på den del af arbejdsmarkedet, hvor løn- og ansættelsesvilkår fastsættes ved individuel kontrakt.

FA er tilfredse med forslaget med hensyn til indførelsen af inaktiv tid og udvidelsen af referenceperioden for beregning af den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid.

DSI vurderer, at ændringerne, der foreslås, kan være til betydelig fordel med hensyn til regelafklaring og konkret planlægning for de mennesker, som har forskellige hjælpeordninger, eksempelvis efter lov om socialservice § 77.

FTF vender sig generelt imod de ændringer, der foreslås, idet ændringerne angiveligt forringer lønmodtagernes vilkår. FTF finder, at der ikke er behov for at give mulighed for en udvidelse af referenceperioden til 12 måneder ved lov, da der i dag er mulighed for en sådan udvidelse via kollektive overenskomster. I den forbindelse nævner FTF, at det forekommer uacceptabelt, at der åbnes for en 65 timers uge over en meget lang periode. I relation til forslagene om rådighedstid, inaktiv tid og kompenserende hviletid finder FTF, at der er tale om en forringelse af lønmodtagernes sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold og af forholdet mellem arbejds- og familieliv. Endelig finder FTF, at forslaget om generel adgang til ved individuel aftale at fravige reglen om gennemsnitlig ugentlig arbejdstid på 48 timer udgør en forringelse af lønmodtagernes vilkår på det danske arbejdsmarked.

AC mener på det overordnede plan, at direktivforslaget primært tilgodeser arbejdsgiversidens ønske om fleksibilitet, og at det kan underminere det danske overenskomssystem, da muligheden for at indgå individuelle aftaler om at fravige arbejdstidsbestemmelserne kan udgøre et incitament til ikke at indgå nye kollektive aftaler og til ikke at forny de eksisterende. AC fraråder dansk opbakning til de af Kommissionen foreslåede ændringer. AC fraråder desuden indførelsen af de to nye arbejdstidsbegreber, da betydningen og rækkevidden af dem skaber betydelig usikkerhed og uklarhed. Hvis de nye tidsbegreber alligevel fastholdes, skal AC som et

minimum anmode om, at usikkerheden om begrebernes indbyrdes sammenhæng, herunder hvorvidt inaktiv kan betragtes som hviletid, afklares, inden et endeligt direktiv vedtages. I relation til forslaget om udvidelsen af referenceperioden finder AC, at fravigelse fra hovedreglen om en fire måneders referenceperiode kun bør kunne ske på basis af aftaler mellem parterne. AC finder endvidere forslaget om kompenserende hviletid meget uheldigt, da det vil kunne medføre urimeligt lange og helbredstruende arbejdsperioder for lønmodtagere. AC mener, at en sådan bestemmelse helt bør udgå, da referenceperioderne allerede i dag kan udvides efter nærmere aftale. I forhold til ”opt out”-en ser AC positivt på, at Kommissionen har søgt at stramme op på anvendelsen heraf, men foretrækker, at muligheden helt fjernes. Efter AC’s opfattelse sættes arbejdstiden reelt op til 65 timer om ugen, og de beskyttelsesforanstaltninger, direktivet opstiller, er intet værd. Som minimum foreslår AC, at arbejdsgiver tillægges bevisbyrden for, at betingelserne for at anvende ”opt out”-en er iagttaget.

Det Kommunale Kartel (KK) finder det overordnet uacceptabelt, at Kommissionen i et arbejdsmiljødirektiv foreslår forringelser af lønmodtagernes sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold. KK vurderer, at denne nye praksis ikke er i overensstemmelse med traktatens mål. Mere konkret betragter KK forslaget om kompenserende hviletid som en klar forringelse. KK foreslår, at direktivet som minimum bør indeholde bestemmelser om, hvor ofte en hvileperiode kan udskydes, og om det kan gælde flere dage i træk. Udskydelsesmuligheden i så lang en periode er dybt kritisabel under hensyn til den enkeltes sundhed og sikkerhed.

KL hilser Kommissionens forslag velkomment. KL fremhæver vigtigheden af, at de nye definitioner og bestemmelserne om hviletid i forslaget gennemføres. KL opfordrer til, at eventuelle mindre problemer, der måtte blive påpeget, ikke kommer til at dominere den danske holdning til forslaget.

LO er overordnet af den opfattelse, at direktivforslaget er et skridt i den forkerte retning. De nye definitioner vil ifølge LO gøre det vanskeligere at skabe sammenhæng mellem arbejds- og familieliv, og det vil rejse nye fortolkningsspørgsmål. Hvis det skulle være muligt at definere rådighedstid som andet end arbejdstid, bør det ikke kunne ske uden hjemmel i kollektivt overenskomst. LO er betænkelig ved muligheden for at udskyde afvikling af kompenserende hviletid i op til 72 timer, da en sådan forringelse af arbejdstidsreglerne vil kunne medføre, at lønmodtagere får endog meget lange arbejdsperioder uden hvil. LO tager skarp afstand fra forslaget om, at referenceperioden for beregning af den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid skal kunne udvides til 12 måneder ved lov alene efter konsultation med arbejdsmarkedets parter, da en sådan mulighed vil svække incitamentet til at indgå kollektive overenskomster. Dog finder LO, at de foreslåede præciseringer omkring referenceperioden er hensigtsmæssige. Efter LO’s opfattelse burde direktivforslaget indeholde en udfasning af ”opt out’en” frem for blot en mindre indskrænkning heraf. Det er således uacceptabelt, at det fortsat er muligt at have en ugentlig arbejdstid på 65 timer på det europæiske arbejdsmarked, og LO tager det for givet, at ”opt out’en” heller ikke vil blive udnyttet i Danmark fremover.

Amtsrådsforeningen (ARF) mener overordnet, at Kommissionens forslag er et konstruktivt forsøg på at rette op på de problemer, som SIMAP- og Jaegerdommen skabte for arbejdstilrettelæggelsen i blandt andet sygehusvæsenet og på sociale døgninstitutioner. ARF vurderer, at indførelsen af begrebet inaktiv tid under vagt er helt essentielt for at imødegå nogle af de problemer, som EF-domstolens afgørelser skabte

for varetagelsen af den offentlige service i Danmark. ARF støtter derfor varmt Kommissionens forslag om indførelse af begrebet inaktiv tid. ARF finder endvidere, at forslaget om kompenserende hviletid vil genindføre den fleksibilitet i arbejdstilrettelæggelsen, som ikke mindst er vigtig i perioder med eksempelvis vakante stillinger, ferieafholdelse eller sygdom blandt personalet. ARF hilser ligeledes Kommissionens forslag om udvidelse af referenceperioden velkomment, da også det vil bidrage til at sikre fleksibiliteten. Endelig finder ARF det vigtigt, at forslaget om en stramning af ”opt out”-mulighederne ikke kommer til at blokere for gennemførelsen af Kommissionens øvrige ændringsforslag.

Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgivere (SALA) finder det godt, at direktivet lægger op til en regulering af inaktiv rådighedstid. SALA finder det endvidere vigtigt, at der er mulighed for en 12 måneders referenceperiode i direktivet. SALA tager dog afstand fra, at der ikke skabes en endelig afklaring af spørgsmålet om, hvorvidt reglerne gælder pr. lønmodtager eller pr. kontrakt. SALA finder, at der bør arbejdes for, at reglerne gælder pr. kontrakt, og at dette spørgsmål bør afklares i forbindelse med forhandlingerne om direktivet. Såfremt reglerne gælder pr. lønmodtager, finder SALA, at det vil have en afgørende negativ indflydelse på fleksibiliteten på det danske arbejdsmarked.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Efter en periode med bilaterale sonderinger offentliggjorde det slovenske formandskab den 23. maj 2008 et ændret forslag til ændring af arbejdstidsdirektivet, som kan ses som et forsøg på at tilvejebringe en samlet løsning omkring vikar- og arbejdstidsdirektivet. Da forslaget vurderes at imødekomme de grundlæggende danske ønsker til et ændret arbejdstidsdirektiv, vil forslaget efter regeringens opfattelse kunne støttes fra dansk side, idet regeringen dog vil arbejde for, at der ændres i forslagets tekst om sammenhængen mellem arbejds- og familieliv i retning af teksten herom i tidligere forslag, hvorefter medlemsstaterne skulle tilskynde arbejdsmarkedets parter til at søge at forbedre denne sammenhæng.

For så vidt angår spørgsmålet om opt out, vil regeringen opfordre til, at der udvises den nødvendige fleksibilitet i forhandlingerne, så uenighed på dette punkt ikke blokerer for en samlet løsning.

Det vurderes, at forslagets formulering om ’en rimelig frist’ for afholdelse af kompenserende hviletid må give tilstrækkelig sikkerhed for, at det ikke vil være nødvendigt at gribe ind i gældende overenskomster. I den forbindelse kan det anføres, at EF-domstolen i Jaeger-dommen fastslog, at kompenserende hviletid skulle afvikles straks.

Det britiske formandskab fremlagde på rådsmødet den 8. december 2005 et kompromisforslag, som umiddelbart vurderet dels ville indebære en lovliggørelse af gældende danske overenskomster, og dels ville fastholde den nuværende fortolkning af direktivet i forhold til spørgsmålet om pr. lønmodtager/pr. kontrakt. Forslaget kunne derfor støttes fra dansk side, men et flertal var imod af forskellige årsager, og forslaget faldt. Det østrigske formandskab fremlagde sit kompromisforslag forud for rådsmødet den 1. juni 2006, som kunne støttes fra dansk side, da det ikke trak i retning af en pr. lønmodtager-fortolkning, men uenigheden om opt out’ens fremtid forhindrede igen enighed om en løsning.

På rådsmødet den 1. juni 2006 var der lang debat om direktivforslaget, dog uden at der kunne nås enighed om opt out'en. For Danmark var et vigtigt udfald af diskussionen imidlertid, at det nu syntes at være alment anerkendt, at det overlades til det enkelte medlemsland, hvorvidt direktivet fortolkes i forhold til pr. lønmodtager eller pr. kontrakt. Der indgik derfor i formandskabets sidste forslag til tekst (omdelt på rådsmødet den 1. juni 2006) ikke længere nogen betragtningstekst herom. På den baggrund vurderes det danske problem vedr. fortolkningsspørgsmålet at være løst.

Fra regeringens side har man siden i forbindelse med bilaterale kontakter på ministerniveau og ved uformelle konsultationer med efterfølgende formandskaber og andre medlemslande arbejdet for, at man når et kompromis, herunder med udgangspunkt i de tidligere fremsatte kompromisforslag, som Danmark kunne støtte. Det vil fra dansk side være et problem, hvis striden om direktivfortolkningen (pr. kontrakt eller pr. lønmodtager) igen tages op. Imidlertid vurderes det, at en ny dom fra EF-domstolen (C-484/04) giver støtte til det danske synspunkt om en fortolkning pr. kontrakt. På den baggrund finder regeringen, at det finske kompromisforslag fortsat udgør et fornuftigt grundlag for vedtagelse af en fælles holdning i rådet.

11. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der har hidtil været tre hovedgrupperinger blandt medlemsstaterne. Én gruppe medlemsstater har talt for en afskaffelse eller udfasning af adgangen til opt out. En anden gruppe har ønsket at bibeholde adgangen til opt out og har lagt vægt på fleksibilitet, mens en tredje gruppe har placeret sig imellem de to andre.

Det slovenske formandskab har signaleret, at man på rådsmødet den 9. juni 2008 vil forsøge at få opbakning til en samlet løsning, der tager udgangspunkt i det fremlagte kompromisforslag og som samtidig indebærer en beslutning vedrørende vikardirektivet.

Mange lande har udtrykt interesse for en sådan samlet løsning, men det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at vurdere, om der kan opnås enighed derom.

En væsentlig ændring i forhandlingssituationen i forhold til tidligere består dog i, at der i UK i maj 2008 blev indgået en aftale mellem relevante aktører på arbejdsmarkedet vedrørende ligebehandling af vikarer, og på den baggrund forventes UK at være mere villige til at støtte vedtagelsen af et vikardirektiv som led i en samlet løsning. Det er nærliggende, at UK vil søge at få mest mulig fleksibilitet ind i arbejdstidsdirektivet i forbindelse med en eventuel accept af vikardirektivforslaget, og dette vil fx kunne ske ved at forhøje den såkaldte "cap" i opt out-bestemmelsen.

13. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Kommissionens oprindelige ændringsforslag har været forelagt Folketingets Europaudvalg til forhandlingsoplæg forud for rådsmødet den 7. december 2004, hvor et flertal var imod regeringens forhandlingsoplæg, og til orientering forud for Rådsmødet den 3. marts 2005. Regeringen forelagde igen et forhandlingsoplæg i sagen for Folketingets Europaudvalg forud for rådsmødet den 2. juni 2005, hvor et flertal var imod regeringens forhandlingsoplæg. Regeringen forelagde på baggrund af Kommissionen reviderede ændringsforslag af 31. maj 2005 et forhandlingsoplæg for Folketingets Europaudvalg den 11. november 2005, hvor der ikke var et flertal imod regeringens oplæg. Endelig har sagen været forelagt til orientering for Folketingets Europaudvalg forud for rådsmøderne den 8. december 2005 og 1. juni 2006 og den 7.

november 2006. Senest har forslaget været forelagt Europaudvalget til orientering forud for rådsmødet den 5. og 6. december 2007.